

DE GROOTE REIS bij het Ver. Tooneel te Amsterdam. Paul Huf (rechts) en Fr. v. Dijk als de kok in een der beste scènes, zoekend naar het magere stukje spek.

DE GROOTE REIS

Het zal voor ons, die het groote geluk hadden de oorlogsverschrikking niet bij ondervinding te kennen, steeds zeer moeilijk blijven, om ons die verschrikking waar en levend voor te stellen. Na oorlogslectuur, die den laatsten tijd veelvuldig verschijnt (wij schreven vroeger reeds hierover) en tooneelstukken (niet door films, want er is feller lijden dan de verschrikking van vuur en tanks, die deze, meestal zeer realistisch, voorstellen), weten wij wel, dat de oorlog, naast dood en verminning en economische ontreddeering, de tragedie van den mensch is: de mensch die de pijn in zijn lichaam voelt vreten, die zich vooral ontwricht, geestelijk totaal verwilderd voelt; de loopgraaf wordt voor hem een graf, waarin hij, in wanhopige machteloosheid, zijn mensch-waardigheid ziet wegzinken. Van dat lijden gaf Jan v. Ees indertijd een denkbeeld als de soldaat in *Het graf van den onbekenden soldaat*. Remarque zei het aldus: „De oorlog heeft een generatie verwoest, zelfs als zij aan de granaten wist te ontkomen.”

Schrikt wij in *De Groote Reis* van Sheriff, hoe fel de desillusie van den jongen luitenant Raleigh moet zijn, wanneer hij zijn bewonderden held Stanhope in de loopgraaf terugvindt als een whiskey-slaaf; wij zien den demoraliseerenden invloed van den oorlog op dezen Stanhope, die een held heet doch zich door whiskey tegen bangheid moet bedwelmen; doch den hopeloozen, den woest makenden maar niet te keeren ondergang van den mensch als mensch heeft Sheriff niet vermogen te geven. Wel had hij de goede kleuren op zijn palet om voor ons uit te beelden die eigenaardige loopgraafmentaliteit: het willen vergeten dat er zoo iets als oorlog is tijdens de weinige rusturen; het nietige, dat zoo heftig belangrijk wordt. „Wij hebben geen peper meer! Nu wéér abrikozen en geen ananas voor dessert?”

Daarom houdt Sheriff ons vast, ondanks de weinige actie van zijn stuk; daarom toont hij zich met de *De Groote Reis* een schrijver, die weet wat tooneel is; hij brengt sfeer in de zaal. Daarom is het jammer, dat men zich af en toe in militaire uitdrukkingen vergist en soms officieren laat optreden op een manier, die geen enkel leger kent. Het zijn nietigheden, die echter de zuivere sfeer storen. Hij bereikt

drijving, en Luc. Wensing als luitenant Hibbert stond niet steeds op de hoogte, die hij bereikte bij het dinertje.

En dan was er de Osborne van Ed. Verkade en de Trotter van Paul Huf. Verkade's gave, weldadige creatie van den evenwichtigen, vriendelijken, echt menschelijken leeraar-officier („ja, wij leeraren komen ook wel een enkelen keer buiten de school, Raleigh”), de levende, echte, sterk typeerende creatie van Huf als luitenant Trotter. Er waren deze enkele, zoo verscheiden menschen, die met een simpel boekje, grappen, herinneringen aan het tuintje thuis of whiskey de martelende gedachte aan de ellende willen wegdringen, het als-maar-sigaretten-rooken, het gewild-gewone of nerveuze bewegen in het sombere onderkomen met de flakkerende kaarsen, waardoor deze voorstelling van het Vereenigd Tooneel lang in de herinnering zal blijven en een van de belangrijkste is van dit seizoen-tot-nu-toe.

H. A.

DE GROOTE REIS. Hans v. Meerten als de kolonel (links) en Joh. de Meester Jr. als kapitein Stanhope, de horloges gelijk zettend vóór den uitval.